

Яке воно, Небо?

Приклад мотивуючої проповіді

Чи відчуваєте ви інколи ностальгію по небу? Почекай, скажете ви, хіба ностальгія – це не про минуле, не про тугу за минулим? Ностальгія буквально означає бажання повернутися додому. Біблія говорить про те, що *«Бог учинив свого часу все чудово і навіть прагнення вічності вклав у серце людини»* (Екл. 3:11). Наше серце тягнеться до неба. Апостол Павло прямо говорить – *«наше життя на небесах, звідки ми очікуємо Спасителя, Господа нашого Ісуса Христа»* (Фил. 3:20).

Сьогодні ми розпочинаємо серію проповідей про Небо^[1]: *«Гід по небесах. Є щось незрівнянно більше»*. Звичайно, ви подумали, напевно, з таким днем як сьогодні, не дивлячись що неділя, небо таке низьке, таке сіре, таке непривітне, таке холодне і мокре, що нам точно хочеться чогось іншого. Чогось більшого.

Що ми хочемо досягнути цією серією проповідей про небо? Ми переслідуюмо просту, але дуже важливу мету. Ми хочемо, щоб кожен з нас був настільки поглинутий і захоплений небом, щоб вічність постійно була присутня в нашій щоденній рутині. Ми хочемо, щоб небесне мислення стало нашою духовною дисципліною, духовною практикою, за допомогою якої ми щодня будемо роздумувати про небо.

Перша проповідь, назва проповіді дуже проста. Яке воно небо? Де воно? Які там краєвиди? Що там цікавого? У часи війни і потрясінь, коли перспектива майбутнього непевна або навіть загрозлива, думки про небо можуть комусь здаватися свого роду втечею від реальності. Жити важко, думати про те, що відбувається нестерпно, мріяти взагалі сил немає. Небо. Пам'ятаєте, наша класика – *«Дивлюсь я на небо і думку гадаю»*.

Ігор Бандура, магістр богослов'я (Одеська богословська семінарія), пастор, заступник Голови ВСЦ ЄХБ (Київ, Україна).

^[1] Перша проповідь з серії проповідей про Небо в Ірпінській біблійній церкві.

*Дивлюсь я на небо та й думку гадаю
Чому я не сокіл, чому не літаю
Чому мені, Боже, Ти крилець не дав?
Я б землю покинув і в небо злітав.*^[2]

А нащо? А що ж це за життя таке із прийняття власної долі, що тобі хочеться позбавитися у цього людського і помінятися щастям з пташкою? Бо в неї є крила і вона ними злітає до неба. Що сталося? «Я б землю покинув і в небо злітав». Не про таке небо говорить Біблія. Іне про таке небо ми будемо говорити з вами.

Для багатьох людей небо – це щось невідоме, незвичайне. Звісно, якщо я попрошу вас подивитися на небо, ви всі піднімете голову догори. Не тут, але, як правило, ми всі розуміємо, що небо десь там над нами. Але для більшості з нас це ніяк не пов'язано з нашим життям, з нашими устремліннями, бажаннями, сподіваннями, мріями, з нашою особистою долею. Ми часто буваємо настільки земними, приземленими, нам немає часу підняти голову догори. Ми знаємо, що небо може бути доволі відстороненим або навіть ворожим. Воно може жахати своєю неосяжністю, холодною безкінечністю. Коли наука намагається заглянути туди подалі і розкаже нам, який неосяжний космос, я кожен раз відчуваю, що ця неосяжність лякає мене. Вона така безособистісна, вона холодна, вона нічого тобі не пропонує. Якщо ви зайдете в Google і запитаете його, що сьогодні думають українці про небо, ви одразу побачите, що більше всього нас хвилює тема закрити небо від російських ракет, від дронів. Тобто небо сприймається як загроза, звідки на нас летить всяке залізниччя, вогонь, руйнація, смерть. Небо прошито в нашому генетичному коді. Подивіться на наш прапор. Про що говорить синій колір? Він про небо. Українці мають бути самими небесно мислячими людьми на всій планеті Земля. Ми повинні жити небом. Але це далеко не так.

Біблія відкриває нам іншу перспективу. Перспективу, в якій небо стає для нас близьким, частково зрозумілим, близьким і дружнім. Пам'ятаєте, Авраам дивився ввечері на зоряне небо, і воно не лякало його своєю масштабністю і неосяжністю. Воно ніби кричало до нього кожною зірочкою, що там Бог, який тебе любить, який вибрав тебе, який обіцяв тобі сина і землю. Він обіцяв тебе благословити, і не тільки тебе, а через тебе усі племена землі. І він дивиться і відчуває, що небо таке близьке.

Я відвідую могилу батька, коли буваю вдома. Це місце, де він похований. Це місце, куди я приходжу для того, щоб згадати, помолитися, як є можливість. Але часто я дивлюся в небо і думаю про мого батька. Тому що його тіло поховане на кладовищі в місті Тернополі, але я вірю, що він

^[2] Пісня на слова українського поета-романтика Михайла Миколайовича Петренка (1817 – 1862).

з Господом. Я нечасто буваю на кладовищі, але в будь-який момент, коли я згадую про батька, я хочу про нього подумати, я піднімаю очі до неба. Чому? Небо близько до мене, тому що там сьогодні мій батько. І небо, скажу вам чесно, подобається мені набагато більше, ніж кладовище.

А ще на небі хмари, сонце, вночі зірки, а ще там пташки літають, такі символи безтурботності. Небо може бути таким близьким, таким особистісним. Ми з вами ніколи не були на небі, правда? Що ж нас тоді приваблює до неба? Відповідь дуже проста. Бог. Бог, який на небі. Ось що приваблює нас до неба. Автор 73 псалму каже *«Кого, крім тебе, маю на небесах?»*. І далі продовжує *«І коли я з Тобою нічого не хочу на землі»*.

Ми по-різному можемо думати про небо. Інколи це небо, інколи ми думаємо про рай, інколи ми думаємо про вічність, інколи уявляємо небо як царство Боже, а часом ніяких образів немає, але ми в серці відчуваємо, що Бог настільки близько являє Себе нам, що ми наче на небі, наче в раю. Царство Боже стає таким близьким, зрозумілим, доступним. Але найкраще, що мені подобається, це коли я думаю про Ісуса, я піднімаю очі до неба. Чому? Тому що звідти Він прийшов до нас. І туди Він пішов. І Він обіцяв одного дня повернутися і взяти нас до себе. Він там. І Він сьогодні заступається за нас.

Коли ви молитесь, куди ви приходите думками? Для чого ви закриваєте очі? Ну, проста відповідь, щоб відволіктися від зовнішньої реальності, щоб нічого нам не заважало. А куди думкою ми линеми? Якщо думка наша впирається тільки про переживання, проблеми, труднощі, про які ми благаємо Бога, то це ще не молитва. Біблія говорить, що в нас є відвага і право приходити прямо до престолу благодаті і милості Божої там, де Христос, на небесах (Євр. 4:16; Кол. 3:1). Ось куди думкою ми йдемо кожен раз, коли ми приходимо до Бога в поклонінні, в молитві, коли ми дякуємо чи благаємо, коли нам радісно чи коли ми плачемо. Ми знаємо, що там Він заступається за нас. Там Він збирає усіх святих. До Нього йдуть всі, хто пішов вже в вічність перед нами. Там Він їх наділяє радістю. І там вони чекають, поки ми всі зберемося через воскресіння мертвих, об'єднаємося навколо.

Я пам'ятаю мого пастора, він вже був старенький, дуже досвідчений, дуже мудрий, дуже духовний. В одному інтерв'ю християнське видання задали йому питання про небо: *«Василь Юхимович, а де небо? Як ви собі його уявляєте?»*. І він відповів так просто: *«Небо там, де Ісус»*. Небо там, де Ісус. Ось власне тому я знаю, що небо – це місце, де Бог присутній по-особливому. І для нас, для людей віруючих у вічність, небо стане тим місцем, де ми відчуватимемо присутність Бога якнайповніше. Зараз ми його знаємо, відчуваємо, переживаємо частково, а тоді нічого не буде стояти між нами і ним, і буде повнота.

Про небо говорити непросто, про нього знають мало. Найбільш загадковий предмет дослідження – це небо. Як би далеко ми не заглянули, біблійне небо люди ще не побачили. Найпотужніший телескоп дає нам можливість заглянути, напевно, вже на мільйони світлових років і побачити красу неба. Але це не те небо, люди не бачать там Бога, тільки сліди його творчої присутності. Але з Біблією в руках, і з відкритим серцем, ми зможемо побачити і зрозуміти небо. Найдосконаліший телескоп, який дає нам можливість побачити небо, знаходиться у кожного з нас. Біблія в руках і серце. Не всяке серце. Христос говорить «блаженні чисті серцем, тому що вони будуть бачити Бога» (Мт. 5:8).

У людей в древні біблійні часи було своє розуміння того, як влаштований Всесвіт. Як правило, вони думали про три частини, коли думали про небо, і, власне, нічого з тих пір не змінилося. Перше небо – це повітряний простір на нами. Це тут, де хмарки, де пташки. Воно буває різним. Це тут, де на нас світить сонце, це там, де твердь небесна захищає нас від всяких метеоритів, від радіації сонячної і так далі. Це небо, яке ми бачимо кожен день. Часом воно сонячне, часом дощове, але це небо. Друге небо – це той безповітряний простір, де зірки, де планети, де сузір'я. І здається, він безкінечний. І третє – це, власне, місце, де перебуває Бог. Небо, і перше і друге, яке над нами, може навчити нас багатьом речам.

Біблія говорить про те, що *«небо звіщає про Божу славу, а про чин Його рук розказує небозвід. Оповідує день дневі слово, а ніч ночі показує думку, – без мови й без слів, не чутний їхній голос, та по цілій землі пішов відголос їхній, і до краю вселенної їхні слова»*. (Пс. 18:2-5). Немає людини, якої би не було це відкрито. Якщо ти хочеш, ти можеш дізнатися дуже багато, просто піднімаючи частіше свій погляд до неба. Але небо, про яке ми хочемо говорити, це щось більше. Небо, яке ми бачимо щодня і щоночі, небо, яке ми можемо розглядати в найдосконаліший телескоп, одного дня перестане існувати в тому вигляді як ми його знаємо. Апостол Петро говорить: *«небо вогнем зруйнується, а основи в огні розтопляться»* (2Пет. 3:12). Це небо перестане існувати в том вигляді, як ми його знаємо. Але Петро говорить і далі, він каже, *«але ми, згідно з Божою обітницею, чекаємо нового неба і нової землі, де перебуває правда»*. (2Пет. 3:13). Отже, про яке небо ми говоримо? Ми говоримо про новий Всесвіт, який Бог готує для людей. І це не просто буде якесь віддалене небо, де ми сховаємося від всіх турбот світу і будемо щасливими і блаженними. Це новий Всесвіт. На якому все буде змінено силою Божою і буде нова земля і нове небо. Ось про що ми говоримо. Небо, яке відкриється нам в майбутньому.

Я пропоную сьогодні подивитися на 21 і 22-й розділи з книги Об'явлення. Ми не будемо читати все, але, я думаю, буде дуже корисно, якщо

цей текст буде перед вашими Чому цей текст? Я досліджував десятки біблійних текстів в яких описувалось як небо буквально вривалося в життя і в досвід окремих людей. Але проблема з цими всіма текстами була в тому, що вони абсолютно не описували яке небо, які там краєвиди, що там цікавого. Це був духовний досвід і переживання небесного. Навіть апостол Павло, який пише про свій досвід, що він був підхоплений до третього неба, власне, до того неба, де присутній Господь. І він пише, що він був в раю Божому. Але коли він повернувся в себе чи до себе, то говорив, що він там чув слова невимовні, які неможливо передати (2Кор. 12:2-4). І він нам їх не передає. Він не описує нам, що він бачив. Він просто говорить, що це небо реальне, і він там був. Тому, друзі, будьте дуже обережні з різними історіями післясмертного досвіду, коли люди описують, як вони... хтось по аду ходить, описує, яке там пекло, хтось по небу ходить, описує, яке воно небо.

Ми до кінця не розуміємо природу цих переживань, але Біблія говорить дуже просто: *«І не сходив на небо ніхто, тільки Той, хто з неба зійшов, – Людський Син, що на небі»* (Ів. 3:13), *«Бога ніхто ніколи не бачив, лише Єдинороджений Син, що в лоні Отця, Він явив нам Його»* (Ів. 1:18). Тому не потрібно фантазувати нічого, окрім Біблії. Ось тому, коли я проаналізував всі ці десятки текстів, розкиданих по всій Біблії, Старому і Новому заповітах, я зрозумів, що єдине місце, яке може дати відповідь нам на питання сьогоденної теми, яке воно небо, і що там є, і які там краєвиди, і що там цікавого – це два останніх розділи книги Об'явлення.

Перш ніж ми подивимося, я хочу зробити одне важливе зауваження. Біблія відкриває нам небо в образах і символах. Вони покликані пробудити в нас якусь неймовірну емоцію, захоплення, піднесення, відчуття незрівнянності всього того, що ми побачимо, де ми будемо. Мета Біблії не в тому, щоб намалювати нам небесний рай. Біблійні образи швидше відштовхуються від того, що нам зрозуміло, і описують те, що передає нам світ цінностей і стосунків, які притаманні небу. Отже, коли ми будемо дивитися, що там, я буду пропонувати вам певні картинки, які зроблені, власне, згідно тексту біблійного. Але пам'ятайте, це тільки натяк, це тільки символи. Все буде, напевно, трошки по-іншому, але без сумніву набагато краще. Зауважте цей момент, краєвиди неба – це не про точну картину майбутнього неба, це про цінності і стосунки, які вони відкривають в образах. Тут я згадую відомий вислів Ейнштейна, якось він запитав своїх студентів *«Ви думаєте, що все так просто?»* І сам же відповів *«Так, все просто, але по-іншому»*.

Що ми бачимо перше? Ми читаємо про те, що Новий Єрусалим сходять від Бога. *«Потім я побачив нове небо та нову землю, бо перше*

небо та перша земля проминули і моря вже не було. Я побачив святе місто, Новий Єрусалим, що сходить із неба від Бога, підготовлений, як наречена, прикрашена для свого чоловіка. І я почув від престолу гучний голос, який казав: «Ось Оселя Бога тепер з людьми, і Він житиме з ними. Вони будуть Його народом, і Сам Бог буде з ними їхнім Богом»» (Об. 21:1-3).

Місто-дар. Місто любові і благодаті. Я навіть назвав його Богодар. Місце благодаті і любові Божої. Пам'ятаєте, в посланні до Єфесяна апостол Павло пише про неймовірну красу Божої благодаті. Цією благодаттю ми спасені. В ній ми стоїмо, в ній ми хвалимося, з цією благодаттю ми проходимо через всі труднощі життя. Але це не все про благодать. В другому розділі апостол пише, що *«Бог в Ісусі Христі посадив нас разом на небесах, щоб у доброті до нас в Ісусі Христі в майбутніх віках показати надзвичайно велике багатство Своєї благодаті»* (Еф. 2:6-7). Ось він момент. Надзвичайно велике багатство благодаті. Якби ми сказали просто «багатство благодаті», це було б достатньо для нас? Думаю, що достатньо. А якби ми сказали «велике багатство благодаті», це було б достатньо для нас? Це було б ще більше. Але коли апостол Павло хоче передати, що чекає нас, він каже «надзвичайно велике багатство благодаті Божої».

Історія людських намагань досягнути неба власними зусиллями завершилася. Пам'ятаєте перший Вавилон? Люди намагаються досягнути неба, побудувати вежу, зробити собі ім'я, бути самостійними, незалежними, самим управляти своєю долею. Закінчується трагічно. Перед тим, як Іван бачить Новий Єрусалим, який сходить з неба, він бачить страшну історію суду над останнім Вавилоном, великою блудницею. Краса, багатство, слава, досягнення, гордість – все зруйноване.

Все, що ми можемо мати, приходить як дар від Бога. І перше, що ми бачимо – Єрусалим сходить від Бога. Він є даром. Ми ніколи не повинні намагатися щось досягнути своїми зусиллями. Жити в благодаті і чекати ще більшої благодаті. Ось наше життя. Ось у цьому джерело нашої радості, задоволення, миру, спокою, впевненості, благодаті.

Ми всі молимося про те, щоб завершилася війна в Україні. Кожен з нас докладає своїх зусиль. І ми готуємося до того, щоб відбудовувати країну після війни. І нам потрібно буде багато праці, багато зусиль, багато напруження для того, щоб відбудувати країну. Ми хочемо, щоб ми, наші діти, наші внуки жили в спокійній, в мирній, процвітаючій країні. Правда? І ми будемо робити все, що в наших силах, щоб досягнути цієї мети. Але я думаю, ви погодитесь зі мною, якщо я скажу, що така відновлена після війни Україна не може бути нашою остаточною мрією, правда? Ми мріємо про нове творіння, яке сходить від Бога.

Ми з нетерпінням чекаємо подарунки, правда? Я вже у тому віці, що ще хочу, але вже не чекаю. Мені здається, що мені ще треба? Щоб сім'я була поруч, щоб діти були, щоб внуки дивилися щасливими дитячими очима. Що мені ще треба? Я вже в житті бачив достатньо. Але все одно, якщо щось подарують, приємно так. Проблема з подарунками ось у чому. Ми їх чекаємо, і чекання завжди приємніше, ніж сам подарунок. Але ми дуже швидко звикаємо і потім чекаємо щось нового.

Коли Біблія говорить про те, що Єрусалим сходить як дар від Бога, це означає, що це той дар, який постійно оновлюється. Не занудьгуєш ти. Я згадую Марка Твена. В дитинстві ми любили його читати, але в дитинстві ми не знали, що він був таким добрячим атеїстом і висміював всіх, хто вірив в небо. У своїй книзі, яку він назвав «Незнайомець у раю», він пише, що більшість людей прагнуть відпочити в небі після смерті. Але я вважаю, що вони будуть відпочивати просто від того, що вони його знайшли. Тому що ніде ще не було більш нудного життя, ніж на небі. А чому так? А тому що знайомі образи, знаєте? Ми туди полинули в небо, сіли на хмарку, золоту арфу взяли в руки. Таке зібрання, яке ніколи не закінчується. Ми любимо зібрання, правда, ми любимо приходити сюди в неділю. Але ми знаємо, що воно закінчується. А що, якщо б воно не закінчувалося? От така уява в людей. Небо як постійне поклоніння. Сидимо на хмарках, співаємо божественні пісні, граємо на золотих арфах. Ну добре, день граємо, два, рік, тисячу років, мільйон років. А це ж вічність, вона ж не закінчується. І багато таких міфів пов'язано з небом, про які абсолютно Біблія не говорить. Але отаке сприйняття, воно наражалося на критику атеїстів. Вони казали, більш нудного місця не можна собі уявити.

Послухайте, згадайте той момент, коли ви відчували любов в своєму серці. Або закоханість. перейдемо в духовну сферу. Коли ви відчували благодать Божу в своєму серці, мить, якісь наслідки ще цього, як вам було? Ви б хотіли, щоб ця мить ніколи не закінчувалася? Ви б хотіли, щоб так, власне, було і завжди? Тож, на відміну від багатьох буденних речей, коли ми по-справжньому відчуваємо любов і коли благодать Божа торкається нашого серця, в ній є така сила і така свіжість, що вона не має властивості якось, знаєте, поступово сходити нанівець. Це ми сходимо нанівець. Це наше життя, це наші обставини, це наша здібність приймати благодать, вона так поступово закінчується. А тепер, уявіть собі небо. Дар, який сходить від Бога. Він завжди свіжий. Ти ніколи на небі не знудьгуєшся тому, що це місце нескінченної Божої благодаті і любові. Ось що перше ми побачимо на небі.

Ідемо далі. Місто, яке сяє. Якщо ви подивитеся далі з 11-го віршу, я прочитаю тільки перший вірш, «місто мало божу славу, а його сяєво

було схоже на дорогоцінний камінь, наче камінь яшми, прозорий, мов, кришталь». І далі Іван бачить щось приблизно ось таке. Він пише про стіни, високі стіни, якими оточено місто, і вони символізують захист і безпеку. Далі він пише про 12 воріт, кожне з яких зроблено з однієї цільної перлини, і вони ніколи не закриваються, вони завжди відкриті. І там стоїть ангел, який завжди привітно запрошує і привітно проважає тих, хто заходить і виходить. Пам'ятаєте в Едемі, коли люди зрішили, Бог поставив серафима з вогняним мечем, і він обертався для того, щоб люди, навіть якщо їм колись прийде така думка повернутися в Едемський сад, щоб вони не могли туди ввійти. Сад був закритий і запечатаний під загрозою миттєвої смерті. Тут ми бачимо ворота, які не закриваються, і ангели кажуть «Заходьте, ми раді вам». А коли ви виходите, кажуть «Будьте благословенні».

Фундамент, основи міста прикрашені дорогоцінним камінням, що символізує силу, стабільність і красу. Вулиці зроблені з чистого золота, що вказує на чистоту і цінність. Там є ріка життя, вона прозора, як кришталь, і вона витікає прямо з-під престолу Божого. Тобто, такий символ, що вона від Бога, і вона несе вічне життя, життєву силу. А з двох сторін річки, там дерева і дерево життя. Воно приносить 12 видів плодів і приносить свій плід щомісяця, символізуючи вічну підтримку і зцілення. Це всі ті елементи, які символізують досконалість, красу і достаток Нового Єрусалиму як нашого дому, як місця, де ми будемо проживати. Про це можна говорити дуже багато, але уявіть собі це місто. Воно сяє. Усе просякнуте Божою славою. Дорогоцінні матеріали. Все яскраве і прозоре.

Саме місто стає богоподібним. Воно випромінює Божу славу. Воно її і відображає і пропускає через себе. Зовні, пише Іван, місто схоже на камінь Яшма або Яспис, що блистить як кришталь. А всередині усе золоте, але це золото також незвичайне, бо воно також все наче просвічується. Воно прозоре. Яшма, вона не має якогось одного кольору, вона може бути зеленим, блакитним, білим, може мати відтінки червоного, коричневого. Але уявіть собі, якщо в поєднанні цих відтінків, якщо воно все просякнеться сямом Божої слави, як кришталь, уявляєте собі цю неймовірну красу. Погляд не відведеш. Крім того, яшма – це один з кольорів Бога. Коли ми читаємо в Об'явленні 4:3, Іван побачив Того, Хто сидів на престолі, він говорить, «на вигляд був подібний до камені Яшми із Сердоліку». Тобто, іншими словами, коли Іван бачить Бога, який сидить на престолі, його вигляд схожий на цей камінь Яшми. І тепер дивіться, ми бачимо, що все місто сяє, як Яшма. Що це означає? Це означає, що Бог наділяє своєю красою, своєю енергією і силою усе місто. Все, ким є Бог, Він ділиться з нами. Краса і сямво викликає захоплення. Ось про що я хочу, щоб ми подумали.

Колись ми прийдемо в це місто, як я сказав, воно буде точно або таким, або ще кращим. Але коли ми думаємо про нього кожен день, пам'ятаєте, задача нашої серії яка? Допомогти нам виробити щоденну дисципліну духовну – думати про небесне, привносити небесне в наше життя. Так от уявіть собі, що коли ви думаєте про небо посеред вашого життя, подумайте, як часто ви переживаєте захоплення. Як мало красивого в нашому житті. Ми зовсім не естети. Але коли ми думаємо про це місто, як воно описано, як воно зроблено, наскільки воно сяє, наскільки воно просякнете Божою славою, це захоплює нас. Ось у що я вірю.

Захоплення породжує цінності. Знаєте, чому ми не живемо згідно наших цінностей або просто не дуже ефективні в їх досягненні? Навіть тоді, коли вони в нас записані, сформульовані, проілюстровані картинками. Якщо ти по-справжньому не відчуваєш захоплення про щось, до чогось ти тягнешся, що ти не пиши, ти дуже швидко про це все забудеш. Це залишиться формальністю. В нашому житті, на жаль, мало є чим захоплюватися. Ось чому нам потрібні думки про небо, тому що вони проливають світло на все, з чим ми маємо справу в житті. Якщо ми не будемо переживати знову і знову захоплення, думаючи про красу і сяйво Божої слави, ми не будемо людьми цінностей.

Коли ми підемо далі, ми побачимо храм. Якщо точніше сказати, Біблія говорить, що я не бачив у місті храм. І в той самий час написано, бо його храм – це Господь Бог, Вседержитель і Агнець. Тобто, іншими словами, формального храму, як такого духовного центру міста, там немає. Тому що його храмом є сам Бог і Агнець. Далі ми читаємо, місто не потребує сонця чи місяця, щоб світили в ньому. Бо слава Божа освітлює його, а Агнець – його світильник. Народи будуть ходити в його світлі, і земні царі приносять туди свою славу. Його ворота ніколи не будуть зачинені вдень, а ночі там не буде. І принесуть до нього славу і честь народів. У нього не ввійде ніщо нечисте, і той, хто чинить мерзоту й неправду, лише той, хто записаний в книзі життя Агнця.

Коли ми дивимося на це місто, місто-храм, не місто з храмом, а місто, яке повністю є храмом. Коли ми дивимося, ангел прийшов з рулеткою і поміряв довжину, ширину і висоту цього міста. І виявилось, що це досконалий куб. Тобто, довжина така сама, як ширина, і така сама, як висота. І це приблизно 2400 кілометрів одна сторона. Досконалий куб. Його висота така, що хтось порахував, що якби її розбити на поверхи, це було б приблизно 600 тисяч поверхів. Так собі на хвилиночку уявіть, що вам треба на 600 тисячний поверх достатися ліфтом. Не переживайте, ліфта там не буде, ми якось пересуватися будемо по-іншому, ще не знаємо як, але точно не ліфтом. Але уявіть собі, це просто щось неймовірне. А чому куб? З Біблії ми знаємо, що коли був побудований храм Соло-

мона, він складався з трьох частин. В двір заходили люди, коли вони приносили жертви, коли приходили помилитися. Далі була відгороджена друга частина, яка називалась святе. Туди входили тільки священники і левити, щоби служити Богу. А потім було святе святих, куди тільки пересвященник мав право раз в рік заходити. І оце святе святих було збудовано в вигляді куба. І ось що відбувається. Все місто стає храмом. Все місто стає святе святих.

Ось одна цитата. «Усі люди живуть і працюють у святому святих». Живуть і працюють у святому святих. Насправді, разом вони і є святе святих, як соціальний простір. Так колективна фігура первосвященника стала святим святих, що охоплює весь світ. 12 самоцвітів, які складають основу міста, ймовірно повторюють 12 дорогоцінних каменів, що прикрашали нагрудник первосвященника. Те, що стосується соціального простору, так само стосується і матеріального простору. Новий Єрусалим є піднесенням усієї світської буденності до святого святих, його повним завершенням у самому собі, як місці, де постійно перебуває Бог. Прекрасна фраза Іоанна Дамаскіна, коли він пише, що Бог оселяється, щоб бути оселою. Бог приходить, щоб жити там, в тому місці, і саме місто стає присутністю Божою. Бог у місті, місто у Бозі. Усе сакральне, усе святе. У нас тенденція інша в нашому житті, друзі. Ось чому нам потрібно думати про небо. Тому що ми намагаємося все одомашнювати, при звичаїти, зробити звичним, буденним, профанним. Навіть в церкві ми боїмося промовляти слово «сакральний». Але Бог освячує усе своєю присутністю.

Ось вона тенденція – не притягати небо до нашої землі і робити все буденним, а все наше буття, те, чим ми живемо, нашу роботу, наше навчання, наше спілкування, все, що і називається нашим життям, ми піднімаємо до неба, ми просимо, щоб Бог це все освятив, щоб все було освячено Його присутністю. І ця мрія здійсниться тоді, коли храма там не буде, бо Бог і Агнець будуть його храмом, і все наше життя буде в святому святих. Ключове слово тут – поклоніння. Це наша цінність, це наші стосунки. Поклоніння, яке охоплює всі сфери життя, де немає окремого часу для поклоніння, як частини богослужіння, коли ми співаємо і молимося, відмінно від інших занять. Все життя, уся діяльність, усяке спілкування – це поклоніння. І тільки таке поклоніння породжує почуття миру, безпеки, відпочинку. І тільки таке поклоніння благословляє всяку нашу діяльність.

Гід по небесах, а, між іншим, це сам ангел, один з семи ангелів, який мав чаші гніву, які виливались на Вавилон. Він, власне, проводить Івана через цю екскурсію, а ми вже слідуємо за ним. Так от ми йдемо далі, і ми бачимо престол. Престол – це місце, звідки здійснюється управління містом чи державою. Але це унікальний престол, він відкритий для всіх.

Пам'ятаєте, Христос обіцяє тим, хто переможе, дати право сісти з Ним на його престолі, так само, як і Він переміг і сів з Отцем Своїм на Його престолі (Об. 3:21). Престол Христос ділить зі всіма, хто живе там. Це відкритий престол. Тепер Бог створив світ таким, що Богові не потрібно правити. Ви бачите, яка доскональність? Влада є, але не треба її застосовувати для примусу. Христос розділяє з нами своє правління. Ми з ним разом на престолі. І це не про автономію кожного. І це не про анархію, а це про спільну відповідальність за новий Божий світ. І основою цього правління, основою цієї влади є любов. Хтось сказав, що щоб правління стало зайвим, необхідні певні відносини між Богом і народом, і між людьми, а також певний вид ідентичності кожної людини. Як я себе усвідомлюю, як я живу разом з іншими людьми, які мої стосунки з Богом.

Чому в нас виникають проблеми в духовному житті? Тому що щось порушено в наших стосунках з Богом. Чому в нас виникають конфлікти, образи? Чому ми грішимо словами? Чому руйнуємо стосунки? Чому в сім'ї виникає багато проблем? А тому що, власне, бажання поцарювати є, розпоряджатися ресурсами є, а от любові бракує. А в Небесному Єрусалимі престол, розділений Христом з нами, якраз полягає в тому, що все просякнуте такою любов'ю, що ніякого примусу не потрібно. Ніхто не користується іншим. І для того, щоб ми були здібні до цього, Біблія говорить, що ми отримуємо три імені. Скільки у вас зараз імен? Одне? Мало. Мало. Мало. А якщо я вам скажу, що у вас не одне? Просто до імені треба відноситися по-іншому. Ну, наприклад, я Ігор, так? Це я. Але я Ігор Олексійович. І це вже про мої стосунки з батьком. Я Ігор Олексійович Бандура, і це вже про нашу ширшу сім'ю, про наш рід. А в паспорті моєму написано, що я українець. І це вже про те, як я відношуся до народу, з частиною якого я живу. А в свідоцтві церковному в мене прописана Ірпінська біблійна церква. І це про приналежність.

В Небесному Єрусалимі буде все досконало. І ми читаємо про те, що Христос говорить, «Я напишу на ньому ім'я Мого Бога, ім'я міста Мого Бога Нового Єрусалиму, що сходить із неба від Мого Бога, а також і моє нове ім'я». (Об. 3:12). А одна з обітниць, тим, хто перемагає, у другому розділі книги Об'явлення звучить так: «тому, хто переможе, Я дам білий камінь з записаним новим ім'ям, яке відомо лише тому, хто його отримує» (Об. 2:17). Тобто це нова ідентичність. І цікаво, що ця ідентичність захована. Я знаю, а ви не знаєте. І тільки я можу з вами поділитися, можу вам розказати. Знаєте для чого це зроблено? Я до кінця не розумію. Але так розумію, бо коли ми знаємо людину досконало, ми починаємо зловживати і маніпулювати, використовувати людину у власних інтересах. Є така гріхозна звичка наша. Я можу відкрити вам тільки стільки, скільки я захочу, більше ви не дізнаєтесь про мене. Але я про себе знаю,

яким Бог задумав мене для вічності, яке моє призначення, чим я там маю займатися і так далі, і так далі, і так далі. І це не тільки я, так кожен із вас, у кожного є свій білий камінь. І навіть знайомитися один з одним постійно буде дуже цікавою пригодою. Але там буде і місто, і ім'я міста. Чому? Тому що це якраз приналежність. Хто ти? Я житель Нового Єрусалиму. Ось моє ім'я. А що це означає? Це ж не кімната монаха. Ми там всі разом. І це означає, що я маю якісь стосунки разом зі всіма, хто там, правда? Це моя ідентичність в спільності.

І третє ім'я – це ім'я Бога і Христа. І воно буде написано прямо на лобі. Воно буде очевидним. І це про наші стосунки з ним, з Христом. І коли ми прийдемо туди, цю нову ідентичність, ці нові стосунки, ми будемо готові до того, щоб сидіти з Христом на престолі і разом з Ним управляти новим всесвітом, який Він творить. Там буде багато роботи. Там треба буде займатися багатьма речами. Ми не знаємо, якими. Але ми знаємо, що якщо там стоїть престол, і на цьому престолі сидять люди, яким не потрібно управляти один одним, це означає, що там буде якесь інше управління, але воно повинно бути просякнуто любов'ю. Ось тому в цьому храмі нас поєднує дві якості. Ми – царі і священники. Поєднується духовне і управлінське. Або, як скажемо, релігія і політика на кінець поєднуються в самому кращому вигляді.

Коли ми будемо думати про небо кожен день, давайте думати про те, як сьогодні це може вже привносити якесь світло і змінювати нас в сенсі, як ми бачимо себе, як ми вибудовуємо стосунки один з одним, які наші стосунки з Богом, які наші стосунки до церкви, як ми разом, як ми храм.

Далі, коли ми підемо, і тут я зупинюся дуже коротко, тому що наступні проповіді будуть більше про це говорити, але «ангел показав річку води життя, прозору, як кришталь, що, витікаючи з престолу Бога і Агнця, текла посеред головної вулиці міста, а по обидва береги річки росте дерево життя, що приносить врожай дванадцять разів на рік, щомісяця даючи свій плід, а листя дерева служить для зцілення народів». Єрусалим – це місто-сад, це Божий рай, тут задовольняються усі потреби, тут тече ріка, яка несе життя. Тут росте дерево життя, вічного життя, якого достатньо для задоволення всіх наших потреб. І зауважте, в Новому Єрусалимі вже немає дерева пізнання добра і зла. Ніхто не спокушується незалежністю від Бога і бажанням бути Богом без Бога. Всі щасливі, всі люблять Бога. Настільки, що їм більше нічого не потрібно. Ти вже їх не спокусиш. І самої спокуси немає.

І останнє. Що ми побачимо там в небі? Іван пише, що ми побачимо Боже лице. Вони будуть бачити Його обличчя і матимуть на чолах Його ім'я. Ночі більше не буде і не матимуть потреби у світильнику. Чи у світлі бо Господь Бог буде світити над ними. І вони царюватимуть на віки віків.

У Біблії «побачити лице Боже» означало вершину всякого бажання і всякого духовного досвіду. «Покажи мені лице твоє», – просить Мойсей (Вих. 33:18), який, здається, бачив все, і Бог відкривається йому тільки зі спини. Учні Ісуса Христа закінчуючи три з половиною роки школи, і вони, здається, вже Господь їм розказав все, що потрібно, а от один з них каже «Покажи нам Отця і досить з нас» (Ів. 14:8). Нам ще бракує ось цього. І Христос йому каже, хіба ти не бачив Мене? Хто бачив Мене, бачив Отця. Що означає, що ми будемо бачити Боже лице? Бог настільки неймовірний і скритий в Своїй природі, що ніхто з людей бачити Його не може. Біблія говорить, що ніхто не бачив Бога, крім Ісуса Христа (Ів. 1:18). Але що означає, що тут сказано, що ми побачимо Його лице? Мені подобається ця символічна картина, яка точно свідкує про те, що ми будемо бачити Бога на Його престолі. Але в якійсь мірі він буде залишатися скритим для нас. Тому що пізнати повністю – це означає стати таким, як Бог. А краса вічності полягає в тому, що Бог настільки великий, що навіть вічності не вистачить, щоб ми пізнали Його повністю. Тому ми будемо бачити, і в той самий час там завжди буде якась таємниця, якась загадка, яка буде розгадуватися знову і знову. Але точно що ми знаємо? Бачити Боже лице там означає, що громадяни Нового Єрусалиму живуть радісно в Божій присутності. Вони піднімають своє обличчя до Бога у свободі і задоволенні. Він сяє на них своїм обличчям. Вони щасливі.

Ми хочемо, щоб небесне мислення стало нашою щоденною духовною практикою, нашою дисципліною, яка допоможе нам привносити небо в обставини нашого життя. Мені допомагає один текст, який звучить, прямо підсумовуючи те все, про що ми говорили. Він знаходиться в 27 псалмі: «Одного прошу я в Господа, і одного прагну, або протягом усього мого життя я міг перебувати у Господньому домі, оглядати Господню красу і віддаватись роздумом у Його красі» (Пс. 27:4).

Хай це стане реальністю нашого життя. В кінці проповіді я почуваю себе як екскурсовод, у якого була можливість підвезти групу туристів і постояти перед видатною спорудою. Я зміг вам розказати тільки про фасад. А що, якби у нас була можливість зайти всередину і подивитися приміщення, дизайн кімнат, побут, меблі, прикраси? А що, якби нам випала можливість поспілкуватися з тими, хто там живе, пожити там разом з ними. Наступні серії «Проповіді про небо» дадуть нам таку можливість. Але я підозрюю, що і в кінці цієї серії в нас буде все одно залишатися те саме відчуття. Відчуття, що є щось набагато більше. Тому що ніщо не зрівняється з тією миттю, коли Бог, сам Бог, запросить нас увійти в Його небесний дім, який Він хоче розділити з нами. Але ось що важливо – небо готове для тебе. Небо готове для нас. Небо чекає нас.

Слава Богу! Амінь!